

Een nieuw curriculum voor de middelbare school

Een economisch relevante onderwijsvraag is welke vakken op school op welk moment het beste gegeven kunnen worden. Vanuit een economisch perspectief kan worden nagegaan hoe deze vraag kan worden beantwoord en hoe eventuele aanpassingen in het curriculum in de praktijk gerealiseerd kunnen worden. Wat blijkt is dat nog maar weinig bekend is om deze vragen goed te beantwoorden. Uit de beschikbare kennis kan wel een suggestie worden gedaan voor een nieuw curriculum voor de middelbare school.

LEX BORGHANS

Onderwijseconoom
aan de Universiteit
Maastricht

TRUDIE SCHILS

Onderwijseconoom
aan de Universiteit
Maastricht

In de economische theorie van het menselijk kapitaal worden de tijd en het geld die mensen besteden aan onderwijs gezien als een investering. Een jaar naar school gaan betekent een jaar gedeelde inkomsten en leidt tot directe onderwijskosten in de vorm van de kosten voor gebouwen, onderwijsmaterialen en salarissen van de docenten. Een klassieke onderwijs-economische vraag is dan ook hoe lang het rendabel is voor mensen om naar school te gaan. Ruwweg zijn de marginale directe kosten van onderwijs ongeveer een vijfde van de marginale indirecte kosten. Zowel de overheid (directe kosten en gedeelde belasting-opbrengsten) als leerlingen (overige kosten) investeren dus aanzienlijk in school.

Het onderwijsbeleid is de afgelopen jaren sterk gericht geweest op het vergroten van de doelmatigheid door kostenbeheersing en het versterken van de opbrengsten in taal en rekenen/wiskunde. Bij kostenbeheersing kan bijvoorbeeld gedacht worden aan passend onderwijs of de afschaffing van de studiebeurs. Taal en rekenen werden gestimuleerd met de eindtoets basisonderwijs, doorlopende leerlijnen, de taal-

rekenoets en de focus op opbrengstgericht werken. Om het rendement van onderwijs te vergroten hoeft men echter niet alleen te kijken naar de verhouding tussen kosten en opbrengsten, maar kunnen ook de vakken die worden gegeven onder de loep worden genomen, in de breedste zin van het woord: qua aanbod, timing, en het hoe. Ook dat is een economische vraag. Als iedere week dertig lessen telt, is de uitdaging om per jaar voor deze dertig uren een invulling te kiezen. Een uur meer Engels betekent dan bijvoorbeeld een uur minder geschiedenis. De inhoud van het onderwijs is dus ook een schaarstevraagstuk.

Het economisch perspectief leent zich goed om deze keuzevraagstukken te analyseren. Aan de ene kant kan gekeken worden naar de productiefunctie van vaardigheden, aan de andere kant naar de doelfunctie van onderwijs. Als die duidelijk zijn, kan het optimale curriculum worden bepaald door de invulling van het rooster zo te kiezen dat – gegeven de mogelijkheden die de productiefunctie beschrijft – de doelfunctie wordt gemaximaliseerd.

PRODUCTIEFUNCTIE

De productiefunctie van vaardigheden (Cunha en Heckman, 2008) is een nuttig theoretisch concept om na te denken over de inhoud van het onderwijs. Het meest cruciale ingrediënt is het verband tussen het aantal lessen in een bepaald vak en de hoeveelheid kennis of vaardigheden die een leerling daarmee verkrijgt. Naarmate kennis beter verworven kan worden op school heeft het meer zin om er tijd aan te besteden. En aan iets wat je toch niet leert, hoef je ook geen tijd te besteden.

Daarnaast kan de kennis die men in één vak verwerft van invloed zijn op de verwerving van nieuwe kennis. In een recent onderzoek laten we zien dat als basisscholen meer tijd besteden aan taalles, de leerlingen niet alleen beter worden in taal maar hiervan ook bij andere vakken profiteren (Borghans en Diris, 2012). Figuur 1 geeft een beeld van de productiefunctie van vaardigheden die zo ontstaat. Deze interactie tussen vakken maakt dat de ontwikkeling van een leerling echt een

